

УКРАЇНА
ОДЕСЬКА ОБЛАСНА РАДА

ПРОЄКТ РІШЕННЯ

**Про оголошення парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва
місцевого значення «Дендропарк Таїровський»**

Відповідно до пункту 6 частини третьої статті 43 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», статей 51-53 Закону України «Про природно-заповідний фонд України», з метою охорони та збереження цінних зразків паркового будівництва обласна рада

ВИРІШИЛА:

1. Оголосити парком-пам'яткою садово-паркового мистецтва місцевого значення «Дендропарк Таїровський» територію у межах смт Таїрове Одеського району загальною площею 24,4 га, за рахунок земель: комунальної власності Таїровської селищної ради Одеського району (20,51 га), Національного наукового центру «Інститут виноградарства і виноробства імені В.Є. Таїрова» (3,29 га) та Державного підприємства «Дослідне господарство «Таїровське» (0,6 га).

2. Рекомендувати Таїровській селищній раді Одеського району спільно з Національним науковим центром «Інститут виноградарства і виноробства імені В.Є. Таїрова» та Державним підприємством «Дослідне господарство «Таїровське» забезпечити розробку та затвердження в установленому законом порядку проєкту землеустрою з організації та встановлення меж парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Дендропарк Таїровський».

3. Рекомендувати Департаменту екології та природних ресурсів Одеської обласної державної адміністрації затвердити Положення про парк-пам'ятку садово-паркового мистецтва місцевого значення «Дендропарк Таїровський» та передати створений об'єкт під охорону з оформленням відповідних охоронних зобов'язань.

4. Контроль за виконанням даного рішення покласти на постійну комісію обласної ради з питань екології, природокористування, запобігання надзвичайним ситуаціям та ліквідації їх наслідків.

Проект рішення підготовлено Департаментом екології та природних ресурсів Одеської обласної державної адміністрації та внесено головою Одеської обласної державної адміністрації

ОДЕСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

**Департамент екології та природних ресурсів Одеської
обласної державної адміністрації**

ПРОЄКТ
створення парку-пам'ятки садово-паркового
мистецтва місцевого значення
«Дендропарк Таїровський»
на території смт Таїрове Одеського району
Одеської області

**Директор Департаменту екології
та природних ресурсів Одеської
обласної державної адміністрації**

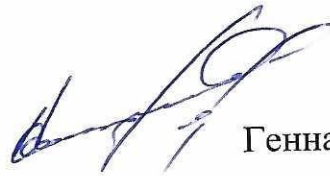

Павло БУЛАНОВИЧ

Одеса – 2021

Виконавці
проєкту створення парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого
значення «Дендропарк Таїровський»
на території смт Таїрове Одеського району Одеської області

Начальник відділу оцінки впливу на довкілля, земельних ресурсів, біоресурсів та заповідної справи управління охорони та раціонального використання природних ресурсів Департаменту екології та природних ресурсів Одеської обласної державної адміністрації

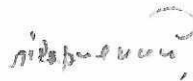
Геннадій КАВЕЦЬКИЙ

Заступник начальника відділу оцінки впливу на довкілля, земельних ресурсів, біоресурсів та заповідної справи управління охорони та раціонального використання природних ресурсів Департаменту екології та природних ресурсів Одеської обласної державної адміністрації

Аріна ЗАКІРОВА

Головний спеціаліст відділу оцінки впливу на довкілля, земельних ресурсів, біоресурсів та заповідної справи управління охорони та раціонального використання природних ресурсів Департаменту екології та природних ресурсів Одеської обласної державної адміністрації

Марина БИЗОВА

Головний спеціаліст відділу оцінки впливу на довкілля, земельних ресурсів, біоресурсів та заповідної справи управління охорони та раціонального використання природних ресурсів Департаменту екології та природних ресурсів Одеської обласної державної адміністрації

Ольга КІОСЕ

ЗМІСТ

ВСТУП

Клопотання Таїровської селищної ради Одеського району Одеської області від 12.10.2021 №2348 щодо клопотання про оголошення нового об'єкту природно-заповідного фонду

Копія листа Одеської обласної державної адміністрації від 10.11.2021 №10923/1/01-39/9932/2-21 стосовно схвалення клопотання щодо утворення парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Дендропарк Таїровський»

Лист Таїровської селищної ради Одеського району Одеської області від 11.11.2021 №3605/02-07

Рішення Таїровської селищної ради Одеського району Одеської області від 04.11.2021 №299-VIII «Про надання погодження на включення до складу створюваного парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого «Дендропарк Таїровський» земель Таїровської селищної ради загальною площею 20,51 га»

Лист Національного наукового центру «Інститут виноградарства і виноробства імені В.Є. Таїрова» від 11.11.2021 №458

Лист Державного підприємства «Дослідне господарство «Таїровське» від 11.11.2021 №102

Наукове обґрунтування щодо створення парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Дендропарк Таїровський»

Картосхема до матеріалів створення парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Дендропарк Таїровський»

ВСТУП

Проект створення парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Дендропарк Таїровський» на території смт Таїрове Одеського району Одеської області підготовлено Департаментом екології та природних ресурсів Одеської обласної державної адміністрації на виконання:

міжнародних зобов'язань, взятих Україною в рамках участі у Конвенції про охорону біологічного різноманіття;

Закону України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року»;

Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695;

Стратегії економічного та соціального розвитку Одеської області на 2021-2027 роки, затвердженої рішенням Одеської обласної ради від 03.03.2020 №1228-VII.

Територія створюваного парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Дендропарк Таїровський» розташована у межах смт Таїрове Одеського району Одеської області на узбережжі Сухого лиману навколо будівель Національного наукового центру «Інститут виноградарства та виноробства імені В. Є. Таїрова» та Державного підприємства «Дослідне господарство «Таїровське» Національного наукового центру «Інститут виноградарства і виноробства імені В. Є. Таїрова».

Відповідно до статті 51 Закону України «Про природно-заповідний фонд України» Таїровською селищною радою Одеського району Одеської області підготовлено клопотання від 12.10.2021 №2348 щодо створення парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Дендропарк Таїровський», яке схвалено Одеською обласною державною адміністрацією листом від 10.11.2021 №10923/1/01-39/9932/2-21.

Наукове обґрунтування щодо створення парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Дендропарк Таїровський», підготовлено кандидатом біологічних наук, доцентом кафедри ботаніки Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова Поповою О.М. та кандидатом сільськогосподарських наук, провідним науковим співробітником Національного наукового центру «Інститут виноградарства та виноробства імені В. Є. Таїрова» Артюх М.М.

Згідно зі статтею 52 Закону України «Про природно-заповідний фонд України» до складу створюваного парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Дендропарк Таїровський» в установленому порядку погоджено включення земель загальною площею 24,4 га, у тому числі:

- 20,51 га - земель комунальної власності Таїровської селищної ради Одеського району Одеської області (рішення від 04.11.2021 №299-VIII);

- 3,29 га – земель, що знаходяться у постійному користуванні Національного наукового центру «Інститут виноградарства і виноробства імені В. Є. Таїрова» (лист від 11.11.2021 № 458);

- 0,6 га – земель, що знаходяться у постійному користуванні Державного підприємства «Дослідне господарство «Таїровське» Національного наукового центру «Інститут виноградарства і виноробства імені В. Є. Таїрова» (лист від 11.11.2021 № 102).

Екологічна та біологічна цінність території, що погоджено включити до складу Парк-пам'ятку садово-паркового мистецтва місцевого значення «Дендропарк Таїровський»

Дендропарк Таїровський закладений частково у регулярному, частково у ландшафтному стилі. Тут присутні солітери, деревні групи, лінійні насадження (алеї), живоплоти, бордюри, наявне вертикальне озеленення тощо.

У парку зростають декоративні форми деревних рослин: шаровидні форми клену звичайного (*Acer platanoides f. Globosa Nichols.*) та шовковиці білої (*Morus alba f. Globosa hort.*), плакуча форма шовковиці білої (*M. alba f. Pendula Dipp.*), плакуча форма софори японської (*Sophora japonica f. Pendula Zbl.*), пірамідальна форма шовковиці (*M. alba f. Pyramidalis Ser.*), червонолисті форми клену звичайного (*Acer platanoides f. rubrum (Herd.) Pax.*) та аличі (*Prunus divaricata f. atropurpurea Jaeg.*) та інші декоративні форми: *Euonymus fortunei Emerald Gaety'*, *Picea pungens f. Glauca Reg.*, *Platycladus orientalis f. Compacta Beissn.*

На сьогодні в дендрарії нараховується 125 видів рослин з 84 родів і 42 родин, з яких 20 видів охороняються в світовому масштабі та включені до Червоного списку Міжнародного союзу охорони природи, 1 вид включений до Червоної книги України.

Природоохоронна, наукова, рекреаційна цінність території, що погоджено включити до складу парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Дендропарк Таїровський»

Територія створюваного парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення має значну природоохоронну, наукову та рекреаційну цінність у збереженні визначних та цінних зразків паркового будівництва.

Значне видове, біоморфологічне, географічне різноманіття дендрофлори, присутність старих дерев, рослин з Червоної Книги України та Червоного списку Міжнародного Союзу охорони природи, тісний зв'язок з історичним розвитком Національного наукового центру «Інститут виноградарства і виноробства імені В. Є. Таїрова», який є найстарішою установою відповідного профілю, створює умови для відпочинку та дозвілля місцевих жителів, використання його як об'єкту туристичної діяльності та освітньо-виховної роботи.

Надання природоохоронного статусу території, що пропонується до включення до складу парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Дендропарк Таїровський», створить умови для:

для збереження природних і штучних паркових ландшафтів;

охорони найбільш визначних та цінних зразків паркового будівництва;

проведення наукових досліджень і спостережень, спрямованих на вивчення та розроблення наукових основ охорони, збереження і відновлення історичних паркових ландшафтів;

використання території в наукових, оздоровчих, рекреаційних і еколого-виховних цілях;

поширення екологічних знань серед населення;

підтримка загального екологічного балансу в регіоні.

У К Р А Ї Н А
ТАЇРОВСЬКА СЕЛИЩНА РАДА
ОДЕСЬКОГО РАЙОНУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

код ЄДРПОУ 05582159

вул. 40 – річчя Перемоги, 27, смт. Таїрове, Овідіопольський район, Одеська область,
65496, тел.: 0800 75-17-01; 048 793-04-09, email: tairove.rada@gmail.com

вих. № 2348 від 12.10. 2021 р.

Голові Одеської обласної
державної адміністрації
Гриневецькому С.Р.

Щодо клопотання про оголошення
нового об'єкту природно-заповідного фонду

Шановний Сергію Рафаїловичу!

З метою забезпечення реалізації «Стратегії сталого розвитку України – 2030» в Одеській області проводяться заходи щодо збереження цінних природних комплексів та об'єктів шляхом включення їх до складу природно-заповідного фонду України. В умовах півдня Одеської області роль та цінність парків особливо значні.

Одним з таких цінних парків на Одещині є парк на території смт Таїрове, навколо Національного наукового центру “Інститут виноградарства та виноробства імені В. Є. Таїрова”, який знаходиться поруч з м. Одеса, на узбережжі Сухого лиману та займає площу 24,4 га, і який заслуговує на включення його до природно-заповідного фонду України.

У парку ex situ зберігається біорізноманіття більше ніж 125 видів та 10 декоративних форм деревних рослин, у тому числі і такі, що охороняються на міжнародному рівні. В останні роки у парку висаджено близько 70 нових екзотичних видів, деякі з яких відсутні навіть у ботанічному саду ОНУ, що робить даний парк унікальним об'єктом озеленення в Одеській області. Територія парку знаходиться у доброму фітосанітарному стані. Спостереження за новими насадженнями рослин дозволяють робити висновки про придатність видів для вирощування в умовах сухого степу і рекомендувати ці види для озеленення суміжних територій.

Землевласником та землекористувачем земельних ділянок є Таїровська громада, Національний науковий центр «Інститут виноградарства і виноробства імені В. Є. Таїрова», Державне підприємство «Дослідне господарство «Таїровське» ННЦ «ІВіВ ім. В. Є. Таїрова», які надали згоду на оголошення парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення без вилучення земельних ділянок у землевласників та землекористувачів.

Парк становить інтерес не лише як об'єкт туристичної діяльності, він використовується при здійсненні освітньої роботи зі школярами. На основі даних, отриманих при експедиційних досліджень, було написано декілька МАНовських робіт учнями Таїровської ЗОШ. Слід зазначити, що парк є улюбленим місцем відпочинку та дозвілля для місцевих жителів селища.

В рамках «Програми розвитку туризму Таїровської територіальної громади на 2021-2025 роки» підготовлено Наукове обґрунтування щодо створення парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Дендропарк Таїровський» (додається).

Значне видове, біоморфологічне, географічне різноманіття дендрофлори, присутність старих дерев, рослин з Червоної Книги України та Червоного списку Міжнародного Союзу охорони природи, тісний зв'язок з історичним розвитком ННЦ «Інститут виноградарства і виноробства імені В. Є. Таїрова», який є найстарішою установою відповідного профілю в Україні та у масштабах всієї Співдружності Незалежних Держав, створить умови не лише для відпочинку та дозвілля місцевих жителів та використання його як об'єкту туристичної діяльності, він використовується при здійсненні освітньої роботи зі школярами, що обумовлює доцільність включення парку до складу природно-заповідного фонду Одеської області та України з наданням йому категорії парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення.

Враховуючи велику наукову, природоохоронну, рекреаційну, естетичну, освітньо-виховну цінність та значення відповідно до ст. 52 Закону України «Про природно-заповідний фонд України» просить схвалити рішення про створення парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Дендропарк Таїровський» на території Таїровської громади.

Таїровський селищний голова

Вик. Белоус І. В.
0674850593

Т.Х. Хасаєв

УКРАЇНА

ОДЕСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

проспект Шевченка, 4, м.Одеса, 65032, тел./факс (0482) 34-29-71, тел. 718-93-26, 718-92-47
E-mail: genotdel@odessa.gov.ua веб-сайт: http://oda.odessa.gov.ua/ Код ЄДРПОУ 00022585

№ _____

на № _____

від _____

Таїровському селищному
голові
Тимуру ХАСАЄВУ

Шановний пане Тимуре!

Обласна державна адміністрація розглянула клопотання від 12.10.2021 №3475/02-07 про оголошення нового об'єкта природно-заповідного фонду та інформує.

З метою підвищення репрезентативності природно-заповідного фонду Одеської області, збільшення його площі, збереження найбільш визначних та цінних зразків паркового будівництва обласна державна адміністрація схвалює клопотання щодо утворення парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Дендропарк Таїровський» загальною площею 24,4 га на території смт Таїрове Одеської області.

Для можливості проведення подальших заходів щодо утворення об'єкта природно-заповідного фонду просимо забезпечити погодження зазначеного клопотання із землекористувачами, що розташовані в межах утворюваного заповідного об'єкта - ННЦ «Інститут виноградарства і виноробства імені В.Є. Таїрова», ДП «ДГ Таїровське ННЦ «ІВіВ ім. В.Є. Таїрова».

Також просимо надати рішення Таїровської селищної ради Одеського району Одеської області щодо утворення парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Дендропарк Таїровський».

З повагою

Голова

Сергій ГРИНЕВЕЦЬКИЙ

Павло БУЛАНОВИЧ 728 34 58

ОДЕСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
10923/1/01-39/9932/2-21 від 10.11.2021

У К Р А Ї Н А

**ТАЇРОВСЬКА СЕЛИЩНА РАДА
ОДЕСЬКОГО РАЙОНУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

65496, Одеська область, Овідіопольський район, смт. Таїрове, вул. 40 – річчя Перемоги, 27
тел.: 0800751701, код ЄДРПОУ 05582159

Вих. № 3605/2207 від 11.11. 2021 р.

Голові Одеської обласної
державної адміністрації
Гриневецькому С.Р.

На Ваш лист № 10923/1/01-39/9932/2-21 від 10.11.2021 року щодо забезпечення погодження клопотання із землекористувачами, що розташовані в межах утворюваного заповідного об'єкту (парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Дендропарк Таїровський»), надаємо Вам наступну інформацію.

Таїровська селищна рада надає погодження клопотання із землекористувачами, що розташовані в межах утворюваного заповідного об'єкту, а також рішення Таїровської селищної ради Одеського району Одеської області щодо утворення парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Дендропарк Таїровський» та картографічний матеріал у додатку.

Додаток на 8 аркушах.

**З повагою,
Таїровський селищний голова**

Т. Х. Хасасв

Вик. Белоус І. В.

У К Р А Ї Н А
ТАЇРОВСЬКА СЕЛИЩНА РАДА
ОДЕСЬКОГО РАЙОНУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

14 сесія VIII скликання
Р І Ш Е Н Н Я № 299-VIII
04 листопада 2021 року
смт. Таїрове

*Про надання погодження на включення
до складу створюваного парку-пам'ятки
садово-паркового мистецтва місцевого
значення «Дендропарк Таїровський»
земель Таїровської селищної ради
загальною площею 20,51 га*

Відповідно до ст.ст. 51, 52 Закону України «Про природно-заповідний фонд України», пункту «і» частини 1 статті 15 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», пункту 37 частини 1 статті 26 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», з метою збереження цінних природних комплексів, а також їх охорони Таїровська селищна рада **ВИРІШИЛА:**

1. Погодити включення до складу створюваного парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Дендропарк Таїровський» земель Таїровської селищної ради загальною площею 20,51 га без вилучення земельних ділянок у землевласників та землекористувачів.

2. Контроль за виконанням даного рішення покласти на Постійну комісію Таїровської селищної ради з питань планування забудови територій, архітектури, містобудування, земельних правовідносин, екології, охорони навколишнього природного середовища та надзвичайних ситуацій.

Селищний голова

Згідно оригіналу
Секретар селищної ради

Т.Х. Хасаєв

О.В. Орлов

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР
“ІНСТИТУТ ВІНОГРАДАРСТВА І
ВІНОРОБСТВА ІМЕНІ В. Є. ТАЇРОВА”

NATIONAL ACADEMY
OF AGRARIAN SCIENCES OF UKRAINE
NATIONAL SCIENTIFIC CENTRE
“V. YE. TAIROV INSTITUTE
OF VITICULTURE AND WINEMAKING”

Вул. 40-річчя Перемоги, 27
смт Таїрове, м. Одеса,
65496, Україна
тел./факс: +38(048) 740-36-76
E-mail: iviv_nnc@ukr.net
iviv@te.net.ua

27, 40 let Pobedy str.,
Tairovo, Odessa,
65496, Ukraine
Tel./Fax: +38 (048) 740-36-76
E-mail: iviv_nnc@ukr.net
iviv@te.net.ua

Вих. № 458
« 11 » 11 2021 р.

Голові Одеської обласної
державної адміністрації
Гриневецькому С.Р.

Шановний Сергію Рафаїловичу!

ННЦ «Інститут виноградарства і виноробства ім. В.Є. Таїрова» НААН розглянуло лист Одеської обласної державної адміністрації № 10923/1/01-39/9932/2-21 від 10.11.2021 року щодо забезпечення погодження клопотання із землекористувачами, що розташовані в межах утвореного заповідного об'єкту (парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Дендропарк Таїровський»).

Враховуючи лист Таїровської селищної ради від 11.11.2021 року №2482 ННЦ «Інститут виноградарства і виноробства ім. В. Є. Таїрова» погоджує включення території площею 3,29 га до складу парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Дендропарк Таїровський» без вилучення земельних ділянок у землевласників та землекористувачів.

Директор
ННЦ «Інститут виноградарства
і виноробства ім. В. Є. Таїрова»

Ковальова І. А.

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ

Національний Науковий Центр „Інститут виноградарства і виноробства ім. В.Є. Таїрова”

Державне підприємство „Дослідне господарство „Таїровське”

65496 м. Одеса, смт. Таїрове, вул. 40-річчя Перемоги 27-А

Р/рахунок UA023281680000026008000000190

ПАТ «МТБ БАНК» м. Чорноморськ МФО 328168

Код 13916781

Свідоцтво №200109847

11.11.2021р. №102

тел.773-04-15

факс 740-36-79

на № _____ від _____

Голові Одеської обласної
державної адміністрації
Гриневецькому С.Р.

Шановний Сергій Рафаїловичу!

Державне підприємство «Дослідне господарство «Таїровське» розглянуло лист Одеської обласної державної адміністрації № 10923/1/01-39/9932/2-21 від 10.11.2021 року щодо забезпечення погодження клопотання із землекористувачами, що розташовані в межах утворюваного заповідного об'єкту (парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Дендропарк Таїровський»).

Враховуючи лист Таїровської селищної ради від 11.11.2021 року №2481 ДП «ДГ «Таїровське» погоджує включення території площею 0,6 га до складу парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Дендропарк Таїровський» без вилучення земельних ділянок у землевласників та землекористувачів.

Директор ДП «ДГ «Таїровське»
ННЦ «ІВіВ ім. В.Є. Таїрова»

М.М. Цандур

НАУКОВЕ ОБГРУНТУВАННЯ
ЩОДО СТВОРЕННЯ
ПАРКУ-ПАМ'ЯТКИ САДОВО-ПАРКОВОГО
МИСТЕЦТВА
МІСЦЕВОГО ЗНАЧЕННЯ
«ДЕНДРОПАРК ТАЇРОВСЬКИЙ»

2021

Виконавці:

Доцент кафедри ботаніки
Одеського національного університету
імені І.І. Мечникова,
кандидат біологічних наук

О.М. Попова

Провідний науковий співробітник
Національного наукового центру
«Інститут виноградарства і
виноробства імені В.Є. Таїрова»
кандидат сільськогосподарських наук

М.М. Артюх

ЗМІСТ

1. Назва та категорія.
2. Характеристика території.
  - 2.1. Загальні відомості про територію.
  - 2.2. Інформація про користувачів та власників земельних ділянок, запропонованих для заповідання.
  - 2.3. Обґрунтування природної цінності.
  - 2.4. Соціально-економічна характеристика та культурна цінність території.
  - 2.5. Перелік дозволених видів діяльності.
3. Соціально-економічні та екологічні наслідки створення території або об'єкту ПЗФ.

1. Назва та категорія

Парки в населених пунктах на півдні України виконують значну фітокліматично-регулюючу, захисну, естетичну, а часто і освітньо-виховну, пізнавальну, історико-культурну роль. У парках населених пунктів, як і у ботанічних садах та дендропарках, часто зберігається *ex situ* значна кількість видів рослин. Парки також виступають складовими елементами локальної екологічної мережі міст та селищ. Збереження і вивчення різноманітності деревних рослин, які зростають у жорстких кліматичних умовах природно безлісних просторів, дозволяє уточнити асортимент видів, рекомендованих для озеленення у відповідних кліматичних районах, особливо в умовах глобальних змін клімату.

В умовах півдня Одеської області роль та цінність парків особливо значні.

Одним з таких цінних парків на Одещині є парк на території смт Таїрове, навколо Національного наукового центру "Інститут виноградарства та виноробства імені В. Є. Таїрова", який знаходиться поруч з м. Одеса, на узбережжі Сухого лиману та займає площу 24,4 га, і який заслуговує на включення його до природно-заповідного фонду України.

Пропонується наступна категорія об'єкту ПЗФ: парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення.

Пропонується наступна назва: «Дендропарк Таїровський», оскільки парк знаходиться поруч з відомою установою, що носить ім'я його засновника - Василя Єгоровича Таїрова, і дана установа широко відома Україні та світі.

Відповідно до закону «Про природно-заповідний фонд України», парками-пам'ятками садово-паркового мистецтва оголошуються найбільш визначні та цінні зразки паркового будівництва з метою охорони їх і використання в естетичних, виховних, наукових, природоохоронних та оздоровчих цілях.

За законом, оголошення парків-пам'яток садово-паркового мистецтва може провадитися з вилученням у встановленому порядку або без вилучення земельних ділянок, об'єктів у їх власників або користувачів. У даному випадку пропонується оголошення парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення без вилучення земельних ділянок у землевласників та землекористувачів.

Відповідно статті 38 закону «Про ПЗФ України», на території парків-пам'яток садово-паркового мистецтва забороняється будь-яка діяльність, що не пов'язана з виконанням покладених на них завдань і загрожує їх збереженню, оскільки дана територія є унікальним об'єктом озеленення в Одеській області. Територія парку знаходиться у доброму фітосанітарному стані. Спостереження за новими насадженнями рослин дозволяють робити висновки про придатність видів для вирощування в умовах сухого степу і рекомендувати ці види для озеленення суміжних територій.

На території парків-пам'яток садово-паркового мистецтва забезпечується проведення екскурсій та масовий відпочинок населення, здійснюється догляд за насадженнями, включаючи санітарні рубки, рубки - реконструкції та догляду з підсадкою дерев і чагарників ідентичного видового складу, на місці загиблих, вживаються заходи щодо запобігання самосіву, збереження композицій із дерев, чагарників і квітів, трав'яних газонів.

На території парків-пам'яток садово-паркового мистецтва може провадитися зонування відповідно до вимог, встановлених для ботанічних садів.

На території парків-пам'яток садово-паркового мистецтва можуть провадитися наукові дослідження.

Утримання та реконструкція парків-пам'яток садово-паркового мистецтва провадитися за проектами, що розробляються спеціалізованими науковими та проектними установами і затверджуються органами, у підпорядкуванні яких перебувають ці парки, за погодженням з обласною державною адміністрацією (щодо парків-пам'яток садово-паркового мистецтва місцевого значення).

Власники або користувачі земельних ділянок, оголошених парками-пам'ятками садово-паркового мистецтва, беруть на себе зобов'язання щодо забезпечення режиму їх охорони та збереження.

2. Характеристика території.

2.1. Загальні відомості про територію.

Парк знаходиться на території смт Таїрове Одеського району Одеської області, навколо будівель Національного наукового центру "Інститут виноградарства і виноробства імені В. Є. Таїрова", ДП «ДГ «Таїровське» та на прилеглий території. Будівлі розташовані за адресою: 40 років Перемоги, 27, 27а, 26 смт Таїрове, Одеська область, Україна. Розміри, межі, площа (рис. 1 – картосхема до матеріалів створення парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва міського значення «Дендропарк Таїровський»).

До складу природно-заповідного фонду входять як природні, так і штучно створені об'єкти. Серед останніх значну частку становлять парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва.

2.2. Інформація про користувачів та власників земельних ділянок, запропонованих для заповідання.

Земельна ділянка, на якій знаходиться Парк належить:

- Таїровській селищній раді Одеського району Одеської області, комунальна власність (20,51 га).
- Національному науковому центру "Інститут виноградарства і виноробства імені В. Є. Таїрова" (3,29 га), на основі Державного Акту на право постійного землекористування П-ОД № 001504.
- ДП «ДГ «Таїровське» (0,6 га), на основі Державного Акту на право постійного землекористування П-ОД № 002652.

2.3. Обґрунтування природної цінності.

Парк Національного наукового центру "Інститут виноградарства і виноробства імені В. Є. Таїрова" знаходиться поруч з м. Одеса, на узбережжі Сухого лиману.

За геоботанічним районуванням України узбережжя Сухого лиману відноситься до Одеського округу злакових та полиново-злакових степів, засолених луків, солончаків і рослинності карбонатних відслонень, що входить до складу Чорноморсько-Азовської степової підпровінції Понтичної степової провінції Степової підобласті (зони) Євразійської степової області (Національний атлас..., 2009).

Ґрунтовий покрив території представлений чорноземами південними слабогумусованими слабкозмитими важкосуглинковими на лесових породах (Карта ґрунтів..., 1969).

Клімат району посушливий, з нестійкою зимою та жарким літом, недостатніми опадами. За агрокліматичним районуванням України, територія відноситься до суворо посушливої агрокліматичної зони з гідротермічним коефіцієнтом 0,5-0,7, сумою активних температур 3000-3700°C, кількістю опадів за рік 415 мм, за вегетаційний період року - 200-280 мм, тривалістю періоду активної вегетації рослин 175-190 днів, тривалістю безморозного періоду на поверхні ґрунту 155-210 днів. Запаси продуктивної вологи у метровому шарі ґрунту на початку вегетації становлять 110-160 мм, наприкінці вегетації - 50-90 мм. При цьому повторюваність атмосферної помірної посухи становить 44-55 днів на рік, суворої - 20-40 днів, також спостерігаються суховії у кількості 1-20 днів за рік (Національний атлас..., 2009).

Парк закладений частково у регулярному, частково у ландшафтному стилі. Тут присутні солітери, деревні групи, лінійні насадження (алеї), живоплоти, бордюри, наявне вертикальне озеленення тощо.

У парку зростають декоративні форми деревних рослин: шаровидні форми клену звичайного (*Acer platanoides* f. *globosa* Nichols.) та шовковиці білої (*Morus alba* f. *globosa* hort.), плакуча форма шовковиці білої (*M. alba* f. *pendula* Dipp.), плакуча форма софори японської (*Sophora japonica* f. *pendula* Zbl.), пірамідальна форма шовковиці (*M. alba* f. *pyramidalis* Ser.), червонолисті форми клену звичайного (*Acer platanoides* f. *rubrum* (Herd.) Pax.) та аличі (*Prunus divaricata* f. *atropurpurea* Jaeg.) та інші декоративні форми: *Euonymus fortunei* 'Emerald Gaety', *Picea pungens* f. *glauca* Reg., *Platyclusus orientalis* f. *compacta* Beissn.

У різні роки характер догляду за парком змінювався: були періоди, коли на це Інститутом виділялися спеціальні кошти, коли догляд здійснювали різні фахівці інституту на громадських засадах, також спостерігалися часи, коли догляд майже не здійснювався. На сьогодні парком опікується Таїровська селищна громада.

Видове різноманіття дендрофлори Парку.

У 2014 році у парку нараховувалося 117 видів деревних родин з 78 родів та 40 родин (Попова, Артюх, 2015а). За наступні три роки різноманіття дендрофлори збільшилося на 8 видів. Зараз в дендрарії нараховується 125 видів рослин з 84 родів і 42 родин. Це більше, ніж в дев'яти з десяти парків-пам'яток садово-паркового мистецтва м. Одеси (Попова, Кузнецов, Осадча, 2007) і в переважній більшості заповідних парків Одеської області (Попова, Стойловский, 2005). Видове багатство даного парку наближається до відповідних показників найбільш багатого заповідного парку Одеси – парку «Студентський», створеного при Технікумі газової і нафтової промисловості Одеської національної академії харчових технологій (Попова, Кузнецов, Осадча, 2007).

У табл.1 наведено видовий склад дендропарку на 2017 рік (Попова, Артюх, 2015а, 2015б, 2017). Перелік включає рослини віком більше ніж 15 років. За останні роки були здійснені посадки багатьох екзотичних рослин, деякі з яких відсутні навіть в ботанічному саду Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Таблиця 1

Видовий склад дендрофлори парку ННЦ «Інститут виноградарства і виноробства імені В. Є. Таїрова»

Вид	Утворення генеративних органів ³	Фракція ⁴
1	2	3
<u><i>Acer campestre</i> L. - клен польовий¹</u>	Кв., пл.	К
<i>Acer negundo</i> L. - клен ясенolistий	Кв., пл.	К,С
<i>Acer platanoides</i> L. - клен звичайний	Кв., пл.	К
<i>Acer pseudoplatanus</i> L. - клен явір	Кв., пл.	К
<u><i>Acer saccharinum</i> L. - клен сахаристий</u>	Кв., пл.	К
<i>Acer tataricum</i> L. - клен татарський	Кв., пл.	К
<i>Aesculus hippocastanum</i> L. - гіркокаштан звичайний	Кв., пл.	К
<i>Ailanthus altissima</i> (Mill.) Swingle — айлант найвищий	Кв., пл.	К,С
<i>Albizia julibrissin</i> Durazz. - альбіція ленкоранська	Кв., пл.	К,С
<i>Armeniaca vulgaris</i> Lam. - абрикос звичайний	Кв., пл.	К
<u><i>Betula pendula</i> Roth - береза повисла</u>	Кв., пл.	К
<i>Broussonetia papyrifera</i> (L.) Vent. - брусонечія паперова	Кв., пл.	К,С

<u>Buddleja alternifolia Maxim.</u> - будлея черговолиста ²	Кв., пл.	К
<u>Buxus sempervirens L.</u> - самшит вічнозелений	Кв.	К
<u>Campsis radicans (L.) Seem</u> - кампсіс повзучий	Кв., пл.	К
<u>Caragana arborescens Lam.</u> - карагана дерев'яниста	Кв., пл.	К
<u>Carpinus betulus L.</u> - граб звичайний	Кв., пл.	К
<u>Catalpa bignonioides Walter</u> - катальпа бігنونієвидна	Кв., пл.	К
<u>Cedrus atlantica (Endl.) Carrière</u> - кедр атласький	Кв., пл.*	К
<u>Celtis occidentalis L.</u> - каркас західний	Кв., пл.	С
<u>Cerasus avium (L.) Moench</u> - черешня	Кв., пл.	К
<u>Cerasus mahaleb (L.) Mill.</u> - вишня магалєбська	Кв., пл.	С
<u>Cerasus vulgaris Mill.</u> - вишня звичайна	Кв., пл.	К
<u>Cercis siliquastrum L.</u> - церцис європейський	Кв., пл.	К
<u>Chaenomeles japonica (Thunb.) Lindl.</u> - хеномелес японський	Кв., пл.	К
<u>Cornus mas L.</u> - дерен звичайний	Кв., пл.	К
<u>Corylus colurna L.</u> - ліщина ведмежа	Кв., пл.	К
<u>Cotinus coggygria Scop.</u> - скумпія звичайна	Кв., пл.	К
<u>Cotoneaster lucidus Schlecht.</u> - кизильник блискучий ²	Кв., пл.	К
<u>Crataegus azarella Griseb.</u> - глід азарелла	Кв., пл.	С
<u>Crataegus leiomonogyna Klokov</u> - глід гладенький	Кв., пл.	С
<u>Crataegus mollis (Torr.et Gray) Scheele</u> - глід м'який ²	Кв., пл.	К
<u>Crataegus monogyna Jacq.</u> - глід одноприймочковий	Кв., пл.	С
<u>Cupressus arizonica Greene</u> - кипарис аризонський	Кв., пл.*	К
<u>Cydonia oblonga Mill.</u> - айва довгаста	Кв., пл.	К
<u>Elaeagnus angustifolia L.</u> - маслинка вузьколиста	Кв., пл.	С
<u>Euonymus fortunei (Turcz.) Hand.-Mazz.</u> - бруслина Форчуна ²	-	К
<u>Fagus sylvatica L.</u> - бук лісовий	Кв., пл.	К
<u>Forsythia suspensa (Thunb.) Vahl.</u> - форзиція поникла	Кв.	К
<u>Forsytsia viridissima Lindl.</u> - форзиція найзеленіша	Кв.	К
<u>Fraxinus angustifolia Vahl.</u> - ясен вузьколистий	Кв., пл.	К
<u>Fraxinus excelsior L.</u> - ясен звичайний	Кв., пл.	К
<u>Fraxinus lanceolata Borkh.</u> - ясен ланцетний	Кв., пл.	К
<u>Gleditsia triacanthos L.</u> - гледичія звичайна	Кв., пл.	К,С
<u>Hibiscus siriacus L.</u> - гібіск сирійський	Кв., пл.	К
<u>Juglans regia L.</u> - горіх грецький	Кв., пл.	К,С
<u>Juniperus excelsa M. Bieb.</u> - яловець високий	Кв., пл.*	К
<u>Juniperus sabina L.</u> - яловець казацький	Кв., пл.*	К
<u>Juniperus virginiana L.</u> - яловець віргінський	Кв., пл.*	К

<i>Koelreuteria paniculata</i> Laxm. - кельрейтерія волотиста	Кв., пл.	К
<i>Lavandula angustifolia</i> Mill. - лаванда вузьколиста	Кв., пл.	К
<i>Ligustrum vulgare</i> L. - бірючина звичайна	Кв., пл.	К, С
<u><i>Lonicera fragrantissima</i> Lindl. et Paxt. - жимолость запашна²</u>	Кв.	К
<i>Lonicera tatarica</i> L. - жимолость татарська	Кв., пл.	К
<i>Lycium barbatum</i> L. - повій звичайний	Кв., пл.	С
<u><i>Maclura pomifera</i> (Raf.) C.K.Schneid. - маклюра яблуконосна</u>	Кв., пл.	К
<i>Mahonia aquifolium</i> (Pursh) Nutt. - магонія падуболиста	Кв., пл.	К
<i>Malus domestica</i> Borkh. - яблуня домашня	Кв., пл.	К
<u><i>Mespilus germanica</i> L. - мушмула германська</u>	Кв., пл.	К
<i>Morus alba</i> L. - шовковиця біла	Кв., пл.	К, С
<i>Padus serotina</i> (Ehrh.) Ag. - черемха пізня	Кв., пл.	К
<i>Paeonia suffruticosa</i> Andrews - півонія деревовидна	Кв., пл.	К
<u><i>Parthenocyssus tricuspidata</i> (Siebold & Zucc.) Planch. - дикий виноград трикінцевий</u>	Кв.	К
<i>Parthenocyssus inserta</i> (A.Kern.) Frisch - дикий виноград чіпкий	Кв., пл.	К, С
<i>Paulownia tomentosa</i> (Thunb.) Steud. - павловнія повстиста	Кв., пл.	К
<i>Philadelphus grandiflorus</i> Willd. - садовий жасмин великоквітковий ²	Кв., пл.	К
<i>Philadelphus hirsutus</i> Nutt. - садовий жасмин шерстистий ²	Кв., пл.	К
<i>Philadelphus pubescens</i> Loisel. - садовий жасмин пухнастий	Кв., пл.	К
<i>Picea abies</i> (L.) H.Karst. - ялина звичайна	Кв., пл.*	К
<u><i>Picea glauca</i> (Moench) Voss - ялина сиза</u>	Кв., пл.*	К
<i>Picea pungens</i> Engelm. - ялина колюча	Кв., пл.*	К
<u><i>Pinus nigra</i> J.F.Arnold - сосна чорна</u>	Кв., пл.*	К
<i>Pinus pallasiana</i> D.Don - сосна палласова	Кв., пл.*	К
<u><i>Pinus sylvestris</i> L. - сосна звичайна</u>	Кв., пл.*	К
<i>Platanus occidentalis</i> L. - платан західний	Кв., пл.	К
<i>Platyclusus orientalis</i> (L.) Franco - широкогілочник східний	Кв., пл.*	К
<i>Populus alba</i> L. - тополя біла	Кв., пл.	К
<i>Populus italica</i> (Du Roi) Moench - тополя італійська	Кв., пл.	К
<i>Prunus divaricata</i> Ledeb. - алича	Кв., пл.	С
<i>Pseudotsuga menziesii</i> (Mirbel) Franco - псевдотсуга мензисова	Кв., пл.*	К
<i>Pyrus communis</i> L. - груша звичайна	Кв., пл.	К
<i>Quercus robur</i> L. - дуб звичайний	Кв., пл.	К
<u><i>Rhamnus cathartica</i> L. - жостір проносний</u>	Кв., пл.	С
<u><i>Rhodotyplus kerrioides</i> Sieb. ex Zucc. - розовик керієвидний²</u>	Кв., пл.	К
<i>Robinia pseudoacacia</i> L. - робінія псевдоакація	Кв., пл.	К

<i>Rosa canina</i> L. - шипшина собача	Кв., пл.	С
<i>Rosa centifolia</i> L. - шипшина смолиста	Кв.	К
<i>Rosa chinensis</i> Jacq. - роза китайська	Кв., пл.	К
<i>Rosa corymbifera</i> Borkh. - шипшина щитконосна	Кв., пл.	С
<i>Rosa rubiginosa</i> L. - шипшина іржасто-червона	Кв., пл.	С
<i>Rosa turbinata</i> Aiton - роза дзиговидна	Кв., пл.	К
<i>Rubus caesius</i> L. - ожина сиза	Кв., пл.	С
<i>Salix babylonica</i> L. - верба вавилонська	Кв.	К
<i>Sambucus nigra</i> L. – бузина чорна	Кв., пл.	С
<i>Santolina chamaecyparissus</i> L. - сантоліна кипарисовидна	Кв., пл.	К
<i>Sophora japonica</i> L. - софора японська	Кв., пл.	К
<i>Sorbus aucuparia</i> L. - горобина звичайна	Кв., пл.	К
<i>Spiraea trichocarpa</i> Nakai- таволга опушеноплода ²	Кв., пл.	К
<i>Spiraea x vanhouttei</i> (Briot) Zabel - таволга Вангуттова	Кв., пл.	К
<i>Swida australis</i> (C.A.Mey.) Pojark. ex Grossh. - свидина південна	Кв., пл.	К
<i>Symphoricarpos albus</i> (L.) S.F.Blake - сніжноягідник білий	Кв., пл.	К
<i>Syringa vulgaris</i> L. - бузок звичайний	Кв., пл.	К
<i>Thuja occidentalis</i> L. - туя західна	Кв., пл.*	К
<i>Tilia begoniifolia</i> Steven - липа кавказька	Кв., пл.	К
<i>Tilia cordata</i> Mill. - липа серцелиста	Кв., пл.	К
<i>Tilia europaea</i> L. - липа європейська	Кв., пл.	К
<i>Ulmus laevis</i> Pall. - в'яз гладкий	Кв., пл.	К
<i>Ulmus minor</i> Mill. - в'яз малий	Кв., пл.	К,С
<i>Ulmus suberosa</i> Moench - в'яз корковий	Кв., пл.	С
<i>Vinca minor</i> L. - барвінок малий	Кв.	К
<i>Vitis amurensis</i> Rupr. - виноград амурський	Кв., пл.	К,С
<i>Vitis aestivalis</i> Michx. - виноград літній ²	Кв.	К,С
<i>Vitis riparia</i> Michx. - виноград прибережний	Цв., пл.	К,С
<i>Vitis vinifera</i> L. - виноград справжній	Кв., пл.	К,С
<i>Wisteria chinensis</i> (Sims) Sweet - вістерія китайська	Кв., пл.	К
<i>Yucca smalliana</i> Fernald - юкка Смолла	Цв.	К

Примітка. ¹ Підкреслено назви видів, представлених у кількості екземплярів від 1 до 4.

² види, відсутні у чеклисті судинних рослин України [MOSYAKIN S.L., FEDORONCHUK, 1999].

³ для голонасінних рослин, які позначені зірочкою (*), Кв. означає розповсюдження пилку, пл. - утворення насіння.

⁴К — культивована рослина, С — така, що зростає спонтанно.

Систематичний аналіз дендрофлори парку свідчить про переважання представників родини Rosaceae (28 видів, 22,8 %), інші провідні родини містять значно меншу кількість

видів: Pinaceae - 8 (6,5 %), Aceraceae та Oleaceae - по 7 (5,7 %), Vitaceae - 6 (4,9 %), Cupressaceae - 5 (4,1 %). Провідними родами є Acer і Rosa (відповідно 7 і 6 видів).

У дендрарії виявлено 12 життєвих форм деревних і напівдеревних рослин, з них переважають прямостоячі одноствовбурні листопадні дерева і прямостоячі листопадні чагарники. Серед деревних рослин, які становлять 98,4 % видів, домінують дерева (їх в 1,2 рази більше, ніж чагарників). За характером опадання листя панують листопадні види (84,6 %), вічнозелених рослин - 19 видів (15,4 %).

Географічний аналіз демонструє значне переважання інтродукованих видів. До складу природних ценозів в Україні входять тільки 41 вид (33,3 %), тобто інтродуковані рослини складають 66,7 %, що майже відповідає цифрам, які наводяться раніше для дендрофлори 11 південних міст України (70 %; Кохно та ін., 1983). Серед чужинців переважають (майже в рівних частинах) азіатські і американські рослини, середземноморських майже вдвічі менше.

За останні роки висаджено більше 70 видів нових екзотичних рослин, більшість з яких добре розвиваються. Це *Abeliophyllum distichum* Nakai, *Acer palmatum* Thunb., *Acer velutinum* Boiss, *Aesculus octandra* Marshall, *Ampelopsis aconitifolia* Bunge, *Berberis canadensis* Mill., *Berberis julianae* C.K. Schneid., *Berberis thunbergii* DC., *Berberis vulgaris* L., *Buddleja davidii* Franch., *Callicarpa* sp., *Carya tomentosa* (Poir.) Nutt., *Caryopteris × clandonensis* hort., *Castanea sativa* Mill., *Cephalanthus occidentalis* L., *Cercidiphyllum japonicum* Siebold & Zucc. ex J.J. Hoffm., *Cryptomeria japonica* (Thunb. ex L. f.) D. Don, *Cunninghamia lanceolata* (Lamb.) Hook., *Dasyphora fruticosa*, *Decaisnea insignis* (Griff.) Hook. f. & Thomson, *Diospyros virginiana* L., *Deutzia scabra* Thunb, *Euonymus europaeus* L., *Euonymus nanus* M. Bieb., *Exochorda tianschanica* Gontsch., *Fallopia baldschuanica* (Regel) Holub, *Fothergilla major* Lodd., *Ficus carica* L., *Flueggea suffruticosa* (Pall.) Baill., *Fraxinus ornus* L., *Ginkgo biloba* L., *Halesia carolina* L. *Hamamelis vernalis* Sarg., *Ilex aquifolium* L., *Jasminum fruticans* L. *Jasminum nudiflorum* Lindl., *Larix* sp., *Leycesteria formosa* Wall, *Liquidambar styraciflua* L., *Lonicera periclymenum* L., *Magnolia × kewensis* hort. ex Pearce, *Magnolia hypoleuca* Siebold & Zucc., *Magnolia obovata*, *Magnolia kobus* DC., *Magnolia tripetala* (L.) L., *Metasequoia glyptostroboides* Hu et Cheng, *Persica vulgaris* L., *Phellodendron amurense* Rupr., *Physocarpus opulifolius* L., *Pinus wallichiana* A.B.Jacks., *Pistacia mutica* Fisch. & C.A. Mey., *Poncirus trifoliata* (L.) Raf., *Punica granatum* L., *Pyracantha coccinea*, *Quercus castaneifolia* C.A. Mey., *Quercus imbricaria* Michx., *Quercus petraea* (Matt.) Liebl., *Quercus rubra* L., *Rhus typhina* L., *Sambucus racemosa* L. *Staphylea pinnata* L., *Staphylea trifolia* L., *Stephanandra incisa* (Thunb.) Zabel, *Taxus baccata* L., *Viburnum lantana*, *Xanthoceras sorbifolium* Bunge, *Ziziphus jujuba* Mill. Більшість з цих рослин вже утворюють квіти та навіть формують плоди.

Найстаріші дерева парку.

Звичайно у парках особливу увагу привертають найстаріші дерева. У парку ННЦ "ІВіВ імені В. Є. Таїрова" зростає 15 видів дерев, діаметр стовбура окремих представників яких досягає розмірів більше ніж 30 см. (табл. 2). Для деяких особливо цінних видів у таблиці наведено і менші граничні значення діаметру стовбура.

З табл. 2 видно, що найбільший діаметр стовбура дерев у парку Інституту мають екземпляри *Fraxinus excelsior* (59 см), *Quercus robur* (58 см) та *Platanus occidentalis* (57 см).

Таблиця 2

Діаметр стовбура найбільших екземплярів деяких деревних порід у парку ННЦ "Інститут виноградарства і виноробства імені В. Є. Таїрова"

Українська назва виду	Латинська назва виду	Діаметр, см
Клен звичайний	<i>Acer platanoides</i>	39
Клен явір	<i>Acer pseudoplatanus</i>	35

Гіркокаштан звичайний	<i>Aesculus hippocastanum</i>	52
Айлант найвищий	<i>Ailanthus altissima</i>	35
Кедр атласький	<i>Cedrus atlantica</i>	52
Ліщина ведмежа	<i>Corylus colurna</i>	52
Кипарис аризонський	<i>Cupressus arizonica</i>	35
Бук звичайний	<i>Fagus sylvatica</i>	24
Ясен звичайний	<i>Fraxinus excelsior</i>	59
Яловець віргінський	<i>Juniperus virginiana</i>	25
Маклюра оранжева	<i>Maclura aurantiaca</i>	40
Шовковиця біла	<i>Morus alba</i>	49
Сосна австрійська	<i>Pinus austriaca</i>	48
Сосна звичайна	<i>Pinus sylvestris</i>	25
Платан західний	<i>Platanus occidentalis</i>	57
Тополя біла	<i>Populus alba</i>	54
Псевдотсуга Мензиса	<i>Pseudotsuga menziesii</i>	28
Дуб звичайний	<i>Quercus robur</i>	58
Софора японська	<i>Sophora japonica</i>	52

Корисні властивості дендрофлори парку

Особливий інтерес у відвідувачів парку викликає практичне значення дерев і чагарників. Тому інформація про корисні властивості відповідних рослин систематизована і широко використовується в екскурсіях по парку. Узагальнені кількісні показники корисних властивостей рослин наведені в табл. 3.

Таблиця 3

Господарської групи рослин дендрарію
ННЦ "Інститут виноградарства і виноробства імені В. Є. Таїрова"

Господарська група	Кількість видів	Частка у дендрофлорі, %	Господарська група	Кількість видів	Частка у дендрофлорі, %
Вітамінні	30	24,4	Кормові	39	31,7
Волокнисті	18	14,6	Лікарські	64	52,0
Декоративні	120	97,6	Медоносні	55	44,7
Деревинні	60	48,8	Отруйні	14	11,4
Дубильні	29	23,6	Підщепи	10	8,1
Ефіроолійні	27	22,0	Смолоносні	6	4,9
Жироолійні	28	22,8	Фарбувальні	39	31,7
Інсектицидні	3	2,4	Фітомеліоративні	40	32,5
Камеденосні	3	2,4	Харчові	48	39,0

Види, що підлягають охороні.

З дорослих видів рослин, які включені до Червоної книги України (2009) у парку виявлено один вид – Яловець високий (*Juniperus excelsa* M. Bieb.).

У парку зростає двадцять видів, які охороняються в світовому масштабі та включені до Червоного списку Міжнародного союзу охорони природи (МСОП, *The IUCN Red List of Threatened Species*):

- у критичній небезпеці знаходиться один вид (**CR**: *Fraxinus pennsylvanica*, тенденція чисельності виду – зменшується);
- два з них знаходяться під загрозою зникнення у світовому масштабі (**EN**: *Cedrus atlantica* (зменшується), *Ginkgo biloba* (не визначено));
- два в уразливому стані (**VU**: *Aesculus hippocastanum* (зменшується), *Albizia julibrissin Durazz* (зменшується));
- два види майже під загрозою (**NT**: *Fraxinus excelsior* (зменшується), *Platycladus orientalis* (невідомо));
- шість видів знаходяться під найменшою осторогою (**LC**: *Cupressus arizonica* (невідомо), *Fraxinus angustifolia* (зменшується), *Populus alba* (зменшується), *Quercus robur* (зменшується), *Robinia pseudoacacia* (збільшується), *Tilia cordata* (зменшується));
- недостатньо відомостей для семи видів (**DD**: *Armeniaca vulgaris*, *Catalpa bignonioides*, *Populus nigra*, *Prunus divaricata*, *Ulmus laevis*, *U. minor*, *U. suberosa*).

2.4. Соціально-економічна характеристика та культурна цінність території.

Свого часу перша в Російській Імперії науково-дослідна установа з вивчення культури винограду - “Станція російських виноградарів та виноробів” - була створена в Одесі у 1905 році. На узбережжі Сухого лиману біля Одеси вона з'явилась у 1909 р., коли на п'ятирічний ювілей станції та на 25-річчя діяльності її засновника В. Є. Таїрова вдова дійсного статського радника Н. Е. Духновська та підполковник артилерії О. М. Погорельський виділили у рівних частинах зі своїх суміжних хуторів 5 десятин (приблизно 5,5 га) для створення дослідного виноградника, підвалу та будівлі з необхідними службами. Більша частина споруд була побудована у 1912 р. У 1931 р. вона була перейменована у Інститут виноградарства і виноробства, а з 2003 р. це - Національний науковий центр.

Виразним свідченням розвитку Інституту виноградарства і виноробства було будівництво до 60-річчя станції у 1964 р. головного лабораторного корпусу та у 1986 р. - лабораторно-тепличного комплексу Центру клонової та фітосанітарної селекції винограду (Коваль а ін., 1965; Шерер, Зеленянская, 2013). Власне сам парк навколо Інституту та прилеглих територіях було закладено перед початком будівництва нового головного корпусу, а саме в 1964 р. за ініціативи директора Китаєва І. М. Саджали дерева всі співробітники Інституту та здійснювали за ними догляд – так в парку з'явилися іменні дерева. З введенням в експлуатацію будівель і пов'язані основні періоди інтенсивного озеленення прилеглої до них території. Таким чином було здійснено поштовх для подальшого розвитку території парку.

У 1961-1965 роках подальшим озелененням території навколо Інституту ім. В. Є. Таїрова займався агроном з озеленення А. С. Бонецький, який прийшов на цю посаду, за пропозицією директора Інституту М. М. Ковалю, з Одеського горзелентресту з метою здійснення наукових досліджень щодо використання різних сортів винограду для вертикального ландшафтного озеленення. (Пізніше А.С. Бонецький протягом 30 років очолював Ботанічний сад Одеського університету імені І. І. Мечникова.) За його спогадами, голубі ялини, висаджені перед головним корпусом, були привезені з Підмосков'я, а інший посадковий матеріал мав місцеве походження - з одеського горзелентресту. Слід зазначити, що значну роль у розвитку та будівництві парку здійснювали Мушінський К. К. – зам директора з постачання та Шевченко М. Г. – зам директора з господарської частини та бригада з озеленення, якою власне він і керував. Вони здійснювали нагляд за парковою зоною, керували підсадкою нових видів.

У 1987-1991 рр. значна частина саджанців була надана Ботанічним садом ОНУ ім. І. І. Мечникова, в основному, для озеленення території навколо лабораторно-тепличного комплексу. За цей період, як свідчать матеріали, що збереглися, для створення дендрарію при інституті ім. В. Є. Таїрова ботанічним садом було передано 299 саджанців 35 видів рослин.

З передачею парку на баланс Таїровської Селищної ради співробітниками ЖКП постійно здійснюється нагляд за парком – вирізається прикоренева поросль, зрізуються сухі гілля, здійснюється належний догляд.

У парку *ex situ* зберігається біорізноманіття більше ніж 125 видів та 10 декоративних форм деревних рослин, у тому числі і такі, що охороняються на міжнародному рівні. В останні роки у парку висаджено близько 70 нових екзотичних видів, деякі з яких відсутні навіть у ботанічному саду ОНУ, що робить даний парк унікальним об'єктом озеленення в Одеській області. Територія парку знаходиться у доброму фітосанітарному стані. Спостереження за новими насадженнями рослин дозволяють робити висновки про придатність видів для вирощування в умовах сухого степу і рекомендувати ці види для озеленення суміжних територій.

Загальнодержавна установа, поруч з якою створено парк - Національного наукового центру "Інститут виноградарства і виноробства імені В. Є. Таїрова" – широко відома в Україні та за її межами. Одним з напрямків роботи Центру в даний час є популяризація результатів власної діяльності із різних питань, пов'язаних з виноградарством і виноробством. На території інституту проводяться тематичні екскурсії, дегустації сортів винограду, продуктів його переробки, фестивалі «Живого вина», виноградний калейдоскоп, флешмоби, культурно-тематичні заходи тощо. Певне місце в функціонуванні Інституту займає і дендрарій, який служить як самостійним, так і супутнім об'єктом туристично-рекреаційної діяльності.

Парк становить інтерес не лише як об'єкт туристичної діяльності, він використовується при здійсненні освітньої роботи зі школярами. На основі даних, отриманих при експедиційних досліджень, було написано декілька МАНовських робіт учнями Таїровської ЗОШ. Слід зазначити, що парк є улюбленим місцем відпочинку та дозвілля для місцевих жителів селища.

Враховуючи те, що в парку наявні види, охоронний статус яких є «даних недостатньо, DD» - слід проводити за ними спостереження та обліки росту, розвитку, цвітіння, плодоношення та утворення самосіву.

2.5. Перелік дозволених видів діяльності.

Ландшафтно-архітектурний стиль парку є окрасою смт. Таїрове. Парк використовується місцевим населенням для відпочинку, оздоровлення. У ньому Інститутом проводяться щорічні пізнавальні ярмарки. Територією парку проводяться екскурсії туристів, що відвідують дегустаційний центр.

3. Соціально-економічні та екологічні наслідки створення території або об'єкту ПЗФ.

Значне видове, біоморфологічне, географічне різноманіття дендрофлори, присутність старих дерев, рослин з Червоної Книги України та Червоного списку Міжнародного Союзу охорони природи, тісний зв'язок з історичним розвитком ННЦ "Інститут виноградарства і виноробства імені В. Є. Таїрова", який є найстарішою установою відповідного профілю в Україні та у масштабах всієї Співдружності Незалежних Держав, створить умови не лише для відпочинку та дозвілля місцевих жителів та використання його як об'єкту туристичної діяльності, він використовується при здійсненні освітньої роботи зі школярами, що обумовлює доцільність включення парку до складу природно-заповідного фонду Одеської області та України з наданням йому категорії парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення.

Література

1. Карта ґрунтів Української РСР, 1969; М 1:200 000.
2. Коваль М.М., Мішуренко А.Г., Габович В.І. (1965). Основні результати діяльності Українського науково-дослідного інституту виноградарства і виноробства ім. В.С.Таїрова. *Вісник сільськогосподарської науки*, 4: 103-110
3. Кохно М. А., Кузнецов С. І., Дорошенко О. К., Чуприна П. Я., Пасічний А. О. Дендрофлора міст півдня України. *Укр. ботан. журн.*, 1983, Т. 40, № 5, с. 14-15.
4. Національний атлас України. Київ, ДНВП «Картографія», 2009, 440 с.
5. Попова Е.Н., Артюх Н.Н. Дендрарий Национального научного центра «Институт виноградарства и виноделия им. В. Е. Таирова» (г. Одесса, Украина) в контексте сохранения, изучения и устойчивого использования разнообразия растительного мира // Роль ботанических садов и дендрариев в сохранении, изучении и устойчивом использовании разнообразия растительного мира : Материалы Международной научной конференции, посвященной 85-летию Центрального ботанического сада Национальной академии наук Беларуси (г. Минск, 6–8 июня 2017 г.) : в 2 ч. / Role of Botanical Gardens and Arboretums in conservation, investigation and sustainable using diversity of the plant world : Proceedings of the International Conference dedicated to 85th anniversary of the Central Botanical Garden of the National Academy of Sciences of Belarus : in 2 parts / Национальная академия наук Беларуси; Центральный ботанический сад ; ред. кол.: В. В. Титок [и др.]. — Минск : Медисонт, 2017.- С. 453-456.
6. Попова Е.Н., Артюх Н.Н. Арборифлора и перспективы развития парка национального научного центра “Институт виноградарства и виноделия им. В.Е.Таирова” (г. Одесса, Украина) // *Horticultura modernă-realizări și perspective: Simposiun științific internațională*. - Chișinău, 1-2 octombrie 2015b. - P. 485-489.
7. Попова Е.Н., Стойловский В.П. Результаты инвентаризации природно-заповедного фонда Одесской области. IV. Парки-памятники садово-паркового искусства местного значения. Заповедники Крыма: заповедное дело, биоразнообразие, экообразование. Часть 1. География. Заповедное дело. Ботаника. Лесоведение. Симферополь, КРА "Экология и Мир", 2005, с. 241-246.
8. Попова О.М. Оцінка репрезентативності природно-заповідного фонду Одеського регіону для охорони екосистем та созофітів в контексті геоботанічного районування // *Вісник ОНУ. Біологія*. – 2016. – Т. 22, вип. 1(40). – С. 34-53.
9. Попова О.М. Природно-заповідний фонд Одеської області в системі фізико-географічного районування України і шляхи його оптимізації // *Вісник ОНУ. Сер.: Географічні та геологічні науки*. 2017. Т. 22, вип. 2 С. 29-47.
10. Попова О.М., Артюх М.М. Дендрофлора парку національного наукового центру “Інститут виноградарства і виноробства ім. В.С.Таїрова” // *Чорном. ботан. журн.*, Т. 11. 2015a. - № 1. - С. 117 - 128.
11. Попова О.М., Кузнецов В.О. Осадча Л.П. Дендрофлора парків-пам'яток садово-паркового мистецтва міста Одеси. Наукові записки Державного природничого музею, Львів, 2007, Т. 22, с. 145-156.
12. Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України. *Закон України від 21 грудня 2010 року N 2818-VI* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2818-17>
13. Червона книга України. Рослинний світ. К., Глобалконсалтинг, 2009, 912 с.
14. Шерер В.А., Зеленянская Н.Н. (2013). Исторические и современные аспекты виноградного питомниководства в Украине. Aktualne problemy w współczesnej nauce. Zbiór raportów naukowych. (28.06.2013 - 30.06.2013). Warszawa: Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»: 14-23.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до проєкту рішення Одеської обласної ради
«Про оголошення парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого
значення «Дендропарк Таїровський»

1. Обґрунтування необхідності прийняття проєкту рішення

На виконання законодавчих і нормативних документів у сфері заповідної справи та з метою розширення мережі територій та об'єктів природно-заповідного фонду Одеської області і оптимізації охорони цінних природних комплексів Департаментом екології та природних ресурсів Одеської обласної державної адміністрації (далі – Департамент) приймаються заходи щодо заповідання унікальних природних територій та ландшафтів області.

У порядку, визначеному статтями 51-54 Закону України «Про природно-заповідний фонд України», Департаментом підготовлено матеріали щодо оголошення парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Дендропарк Таїровський».

Територія створюваного парку-пам'ятку садово-паркового мистецтва місцевого значення «Дендропарк Таїровський» розташована у межах смт Таїрове Одеського району Одеської області на узбережжі Сухого лиману навколо будівель Національного наукового центру «Інститут виноградарства та виноробства імені В. Є. Таїрова» та Державного підприємства «Дослідне господарство «Таїровське» Національного наукового центру «Інститут виноградарства і виноробства імені В. Є. Таїрова».

Відповідно до статті 51 Закону України «Про природно-заповідний фонд України» Таїровською селищною радою Одеського району Одеської області підготовлено клопотання від 12.10.2021 №2348 щодо створення парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Дендропарк Таїровський», яке схвалено Одеською обласною державною адміністрацією листом від 10.11.2021 №10923/1/01-39/9932/2-21.

Наукове обґрунтування щодо створення парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Дендропарк Таїровський», підготовлено кандидатом біологічних наук, доцентом кафедри ботаніки Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова Поповою О.М. та кандидатом сільськогосподарських наук, провідним науковим співробітником Національного наукового центру «Інститут виноградарства та виноробства імені В. Є. Таїрова» Артюх М.М.

Згідно зі статтею 52 Закону України «Про природно-заповідний фонд України» до складу створюваного парку-пам'ятку садово-паркового мистецтва місцевого значення «Дендропарк Таїровський» в установленому порядку погоджено включення земель загальною площею 24,4 га, у тому числі:

- 20,51 га - земель комунальної власності Таїровської селищної ради Одеського району Одеської області (рішення від 04.11.2021 №299-VIII);

- 3,29 га – земель, що знаходяться у постійному користуванні Національного наукового центру «Інститут виноградарства і виноробства імені В. Є. Таїрова» (лист від 11.11.2021 № 458);

- 0,6 га – земель, що знаходяться у постійному користуванні Державного підприємства «Дослідне господарство «Таїровське» Національного наукового центру «Інститут виноградарства і виноробства імені В. Є. Таїрова» (лист від 11.11.2021 № 102).

2. Мета та шляхи її досягнення

Метою даного рішення є розширення площі природно-заповідного фонду Одеської області.

3. Правові аспекти

Закон України «Про природно-заповідний фонд України», Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року», Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695, Стратегія економічного та соціального розвитку Одеської області на 2021-2027 роки.

4. Фінансово – економічне обґрунтування

Оголошення парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Дендропарк Таїровський» не потребує додаткового залучення коштів.

5. Позиція заінтересованих органів

Проект рішення погоджений з керівництвом Одеської обласної державної адміністрації.

6. Регіональний аспект.

Прийняття проекту рішення впливає на розвиток природно-заповідного фонду Одеської області.

7. Запобігання корупції.

У проекті рішення відсутні правила і процедури, що можуть містити ризики вчинення корупційних правопорушень.

8. Громадське обговорення.

Не потребує.

9. Позиція соціальних партнерів.

Не потребує.

10. Оцінка регуляторного впливу.

Проект розпорядження не є регуляторним актом.

11. Прогноз результатів.

Оголошення парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Дендропарк Таїровський» дозволить забезпечити охорону, збереження та відтворення цінних природних комплексів, що мають важливе природоохоронне, наукове, естетичне, рекреаційне значення.

**Директор Департаменту екології та
природних ресурсів Одеської обласної
державної адміністрації**

Павло БУЛАНОВИЧ